

**PRZEBUDOWA I REMONT BUDYNKU KOMISARIATU
POLICJI POZNAŃ – STARE MIASTO
PRZY AL. MARCINKOWSKIEGO 31 W POZNANIU**

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

INWESTYCJA	PRZEBUDOWA I REMONT BUDYNKU KOMISARIATU POLICJI POZNAŃ – STARE MIASTO		
ADRES INWESTYCJI	AL. MARCINKOWSKIEGO 31 61-745 POZNAŃ		
INWESTOR	KOMENDA WOJEWÓDZKA POLICJI W POZNANIU UL. J. KOCHANOWSKIEGO 2 A 60-844 POZNAŃ		
AUTORZY	IMIĘ I NAZWISKO	NR UPR.	PODPIS
	mgr inż. Mikołaj Jankowski		<i>mgr inż. Mikołaj Jankowski</i> Uprawnienia budowlane bez ograniczeń w specjalności konstrukcyjno-budowlanej do kierowania 7132/11/W/2001 do projektowania WKP/0168/POOK/05
	mgr inż. arch. Marcin Piotrowski		<i>mgr inż. arch. Marcin Piotrowski</i> upr. bud. WP-OrA/OKK/UpB/6/2007 do projektowania bez ograniczeń w specjalności architektonicznej
DATA	PAŹDZIERNIK 2015	EGZEMPLARZ	... / ...
NR KONTRAKTU	001548		

SPIS TREŚCI

1. CEL I ZAKRES OPRACOWANIA	4
2. RYS HISTORYCZNO – ARCHITEKTONICZNY	5
3. STAN ZACHOWANIA	7
3.1 Elewacje	7
3.2 Detale architektoniczne elewacji.....	9
3.3 Pozostałe elementy elewacji	10
3.4 Stalarka okienna.....	10
3.5 Zewnętrzna stalarka drzwiowa	11
3.6 Wewnętrzna stalarka drzwiowa.....	12
3.7 Ściany wewnętrzne, sufity, detale i posadzki	13
3.8 Schody wewnętrzne, balustrady	15
4. BADANIA STRATYGRAFICZNE	17
4.1 Odkrywka sondażowa A – północna część elewacji, parter	17
4.2 Odkrywka naturalna B – elewacja frontowa, parter.....	18
4.3 Odkrywka naturalna C – elewacja zachodnia (dziedziniec), parter	19
4.4 Odkrywka sondażowa D – elewacja frontowa, I. piętro	20
4.5 Odkrywka sondażowa E - elewacja frontowa, II. piętro	21
4.6 Odkrywka sondażowa F - elewacja frontowa, detal, I. piętro.....	22
4.7 Odkrywka sondażowa G – elewacja frontowa, detal, II. piętro	23
4.8 Odkrywka naturalna H – elewacja frontowa, detal (kartusz)	24
4.9 Odkrywka sondażowa I – ściana wewnętrzna, korytarz, I. piętro	25
4.10 Odkrywka sondażowa J - ściana wewnętrzna, korytarz, II. piętro.....	26
4.11 Odkrywka sondażowa K – ściana, klatka schodowa (I./II. piętro)	27
4.12 Odkrywka sondażowa L – profil detalu, klatka schodowa, II. piętro	28
4.13 Odkrywka sondażowa M – klatka schodowa, cokół pilastra, II. piętro	29
4.14 Odkrywka sondażowa N – schody, II. piętro	30
4.15 Odkrywka sondażowa O – schody (balustrada), II. piętro	31
5. WNIOSKI I ZALECENIA KONSERWATORSKIE.....	33
6. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH.....	36

**PRZEBUDOWA I REMONT BUDYNKU KOMISARIATU POLICJI POZNAŃ – STARE MIASTO
PRZY AL. MARCINKOWSKIEGO 31 W POZNANIU**

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

6.1 Tynki zewnętrzne.....	36
6.2 Powierzchnie i detale wykonane z cegły klinkierowej	37
6.3 Detale terakotowe.....	38
6.4 Elementy kamienne	40
6.5 Obróbki blacharskie, balustrady oraz pozostałe elementy elewacji.....	40
6.6 Stolarka okienna.....	41
6.7 Zewnętrzna stolarka drzwiowa	41
6.8 Wewnętrzna stolarka drzwiowa.....	42
6.9 Ściany wewnętrzne i sufity	43
6.10 Wewnętrzne detale architektoniczne.....	44
6.11 Posadzki z płytek ceramicznych – piętro I. i II.....	44
6.12 Schody wewnętrzne i balustrady	45
7. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA	47
8. UWAGI KOŃCOWE.....	110
9. ANEKS - DOKUMENTACJA RYSUNKOWA – LOKALIZACJA STOLARKI OKIENNEJ I DRZWIOWEJ PRZEZNACZONEJ DO WYMIANY LUB ZACHOWANIA	111

1. CEL I ZAKRES OPRACOWANIA

Program niniejszy ma na celu przedstawienie propozycji działań konserwatorskich związanych z planowaną przebudową i remontem budynku Komisariatu Policji Poznań – Stare Miasto przy Al. Marcinkowskiego 31 w Poznaniu

Zakres opracowania obejmuje:

1. historyczno - architektoniczną charakterystykę obiektu;
2. wyniki badań konserwatorskich (w tym badań stratygraficznych) dokumentujących – w formie opisowej i fotograficznej - stan zachowania obiektu;
3. wnioski i zalecenia konserwatorskie;
4. proponowany zakres prac konserwatorskich;

Podstawę do przygotowania opracowania stanowią:

1. zlecenie Inwestora
2. wizja lokalna;
3. dokumentacja fotograficzna;
4. obowiązujące przepisy dotyczące ochrony zabytków.

Budynek Komisariatu Policji Poznań – Stare Miasto przy Al. Marcinkowskiego 31 w Poznaniu wpisany został do rejestru zabytków decyzją Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z dnia 04. 11. 2008 r pod numerem 677/Wlkp/A. Jest ponadto zlokalizowany w strefie ochrony konserwatorskiej obejmującej zespół urbanistyczno-architektoniczny Starego Miasta z budynkami użyteczności publicznej, sakralnymi oraz kamienicami mieszczańskimi - obszaru wpisanego do rejestru zabytków nieruchomych miasta Poznania pod numerem A 225 decyzją z dnia 04.06.1979 r. W związku z powyższym wszelkie planowane przy budynku prace wymagają zgody Miejskiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu.

2. RYS HISTORYCZNO – ARCHITEKTONICZNY

Gmach Komisariatu Policji Poznań – Stare Miasto, zlokalizowany przy zachodniej pierzei Al. Marcinkowskiego, wzniesiono w latach 1882 – 1885. Reprezentacyjny budynek, będący pierwotnie siedzibą pruskiego urzędu celnego, wybudowano wg projektu Heinricha Kocha, a pracami budowlanymi kierował inspektor Otto Hirt. Powstały w konwencji architektonicznego historyzmu przełomu XIX i XX stulecia obiekt charakteryzuje się spokojną, klasyczną formą. Stylem nawiązuje do wczesnego włoskiego renesansu - na jego elewacji umieszczono m.in. tokańskie kolumny i terakotowe fryzy nawiązujące formą do arkatury. Budynek wykonany w technologii tradycyjnej (ściany murowane z cegły ceramicznej pełnej), przykryty wielopółaciowym dachem o poszyciu wykonanym z blachy, pięciokondygnacyjny (piwnica, wysoki parter, piętra I – II, poddasze). Bryła obiektu stosunkowo dobrze rozbudowana z dwoma pseudoryzalitami bocznymi od strony Al. Marcinkowskiego i bocznymi skrzydłami od strony dziedzińca wydatnie wysuniętymi w kierunku zachodnim, przy czym do skrzydła północnego dobudowano wtórny, kwadratowy tzw. spacerniak dla aresztantów. Pomiędzy skrzydłami w środkowej części elewacji zachodniej wielokątny ryzalit mieszczący główną klatkę schodową. Elewacja frontowa monumentalna i reprezentacyjna, wielooosiowa, z trzema głównymi osiami wertykalnymi wyznaczonymi przez pseudoryzalit i umieszczony w centralnej części elewacji portal wejścia głównego. Okna zgrupowane w układach nawiązującym formą do triforium (pseudoryzalit) lub biforium (środkowa część) elewacji). Nad portalem wejścia frontowego umiejscowiono taras z metalową balustradą wsparty na dwóch konsolach. Wystrój architektoniczny elewacji wykonany z cegły klinkierowej i elementów terakotowych, zgrupowany głównie na elewacji frontowej. Partia cokołowa ze ścianami z cegły klinkierowej, licowane przy gruncie elementami granitowymi, od góry zabezpieczona gzymsem z terakoty. Pozostałe gzymсы na wyższych kondygnacjach wykonane z cegły klinkierowej, uzupełnione

**PRZEBUDOWA I REMONT BUDYNKU KOMISARIATU POLICJI POZNAŃ – STARE MIASTO
PRZY AL. MARCINKOWSKIEGO 31 W POZNANIU**

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

fryzami z elementów terakotowych (gzyms działowy pomiędzy I. – II. piętrem). Wydatny gzyms główny, wsparty na konsolach, uzupełniony szerokim pasem fryzu arkadkowego zdobionego detalami w formie konchy. Okna ujęte w opaski z cegły klinkierowej, przedzielone kolumnami w porządku tokańskim (I. piętro) lub kaneluowanymi pilastrami (II. piętro). Pod oknami piętra I. prostokątne panneau wypełnione ornamentem roślinnym. Podobne prostokątne pola podokienne, lecz pozbawione detalu zdobniczego, występują na elewacjach bocznych. W środkowej, wertykalnej osi elewacji umieszczono szczyt z kartuszem zdobionym dodatkowo detalami z ornamentem roślinnym (m.in. wieniec laurowy, palmeta). Elewacje boczne i elewacja od strony dziedzińca skromniejsze pod względem wystroju architektonicznego. Partie cokołowe ścian zewnętrznych z cegły klinkierowej, licowane przy poziomie gruntu elementami granitowymi. Wszystkie gzymsy, w tym wydatny gzyms główny wykonane z cegły klinkierowej. Z tego samego materiału wykonano dodatkowe elementy zdobnicze – fryz pod gzymsem pomiędzy I. a II. piętrem oraz konsole gzymsu koronującego. Stalarka okienna drewniana częściowo wymieniona na okna PVC. Zewnętrzna stalarka drzwiowa – drewniana lub metalowa.

Wnętrze budynku z wyraźnie zaznaczoną osią główną wytyczoną przez wejście główne z reprezentacyjnym holem i wykuszem mieszczącym główną klatkę schodową. Istniejący wystrój architektoniczny zdominowany przez profilowane gzymsy, belkowania, pilastry oraz ślepe arkady ze zwornikami występujące w holu wejściowym i w obrębie głównej klatki schodowej. Główne schody wewnętrzne wraz z podestami wykonane z granitu, wyposażone w kute balustrady. Komunikacje między kondygnacjami budynku uzupełniają dwie boczne klatki schodowe umieszczone w skrzydłach obiektu. Budynek wyposażony jest w system odwodnienia połaci dachowych oraz instalacje odgromową. Posiada przyłącza mediów (energia elektryczna, wod. – kan., itp.), wykorzystujące infrastrukturę miejską.

3. STAN ZACHOWANIA

Według wytycznych uzyskanych od Inwestora przewidywane prace remontowe obejmować mają swoim zakresem remont elewacji, renowację lub wymianę stolarki okiennej, wymianę zewnętrznej stolarki drzwiowej (wejścia od strony dziedzińca) i renowację drzwi zewnętrznych wejścia frontowego, wymianę wewnętrznej wtórnej stolarki drzwiowej i renowację zachowanych oryginalnych drzwi wewnętrznych, remont wnętrza obiektu (w tym ścian, sufitów z detalami architektonicznymi oraz zachowanych historycznych posadzek). W związku z powyższym wyniki przeprowadzonych badań stanu zachowania, przedstawione w niniejszym opracowaniu, dotyczyć będą tych właśnie elementów obiektu. Należy zaznaczyć, że dokładniejsze określenie stanu zachowania w przypadku elewacji, ścian czy sufitów, możliwe będzie jedynie przy bezpośrednich oględzinach przeprowadzonych z wysięgnika kosztowego lub z rusztowań.

3.1 Elewacje

Przeprowadzone oględziny wykazały, że elewacje obiektu pierwotnie licowane cegłą klinkierową pokryte zostały na większości powierzchni wtórnym, (najprawdopodobniej maszynowym) fakturowanym tynkiem cementowo – wapiennym pokrytym powłoką malarską w kolorze ugru (zbliżonym do KEIM 9033 wg palety Keim Exclusiv). Oryginalne wykończenie lica ścian zewnętrznych cegłą klinkierową zachowane zostało w partiach cokołowych. Wtórna wyprawa tynkowa na elewacjach jest zasadniczo w dobrym stanie technicznym (zachowała spójność i przylega do klinkierowego podłoża), jednakże miejscowo nosi widoczne ślady postępującego procesu niszczenia pod wpływem negatywnego oddziaływania czynników środowiskowych. Na elewacjach stwierdzono spękania i rozwarstwienia tynku, oraz miejscowo utratę jego spójności i przyczepności do podłoża. Często występują one w sąsiedztwie rur spustowych i opierzeń blacharskich gzymsów, co świadczyć może o nieszczelnościach lub złym stanie technicznym tych

**PRZEBUDOWA I REMONT BUDYNKU KOMISARIATU POLICJI POZNAŃ – STARE MIASTO
PRZY AL. MARCINKOWSKIEGO 31 W POZNANIU**

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

elementów. Stwierdzone w czasie oględzin uszkodzenia są przede wszystkim efektem destrukcyjnego działania wód opadowych spływających bezpośrednio po powierzchni niezabezpieczonych ścian i wnikających w ich głębsze warstwy. Przyspiesza to proces destrukcji strukturalnej zarówno mechanicznej (przez zamarzanie wody), jak również fizykochemicznej (rozpuszczenie i wyłukiwanie spoiwa z zapraw mineralnych). Dodatkowym czynnikiem destrukcyjnym są wtórne przemalowania w miejscach usuniętego graffiti, gdzie warstwa farby uszczelniając powierzchnię tynku, blokuje jego pory i uniemożliwiają odparowanie zawartej w nim wilgoci. Na postępującą degradację wpływ ma także technologia wykonania dotychczasowych remontów. Do napraw użyto głównie zapraw cementowych o odmiennych parametrach niż tynk cementowo – wapienny. Materiały takie cechuje niestabilność wymiarów uwarunkowana wilgotnością, w konsekwencji pęczniejące, wtórne uzupełnienia i wypełnienia uszkadzają sąsiadujące z nimi tynki oryginalne. Negatywną cechą wspomnianych wyżej zapraw jest również tendencja do wprowadzanie w środowisko zawartych w nich soli rozpuszczalnych w wodzie. Związki te przy podwyższonej wilgotności migrują do podłoża ceglanego, gdzie krystalizują się w porach przypowierzchniowych, powodując jego dezintegrację. Na elewacjach budynku od strony dziedzińca stwierdzono ślady zawilgocenia, a w partiach zacienionych - obecność mikroflory (w miejscu wycieku z instalacji klimatyzacyjnej). Ponadto elewacja została miejscowo mocno zanieczyszczona przez odchody ptasie (guano).

Licowanie cokołu cegłą klinkierową z widocznymi uszkodzeniami spowodowanymi czynnikami środowiskowymi - głównie wodami opadowymi, które powodują wyłukiwanie zapraw wiążących ceglany wątek muru oraz rozsadzanie cegieł w okresie ujemnych temperatur przez zamarzającą wodę zgromadzoną w ich porach. Stwierdzono również uszkodzenia mechaniczne cegieł (ubytki) występujące np. w miejscu montażu zewnętrznych krat okiennych oraz wtórne przemalowania różniące się od oryginalnych ścian

rodzajem i kolorem użytej cegły oraz rodzajem wątku murowego.

Przejawem postępującej degradacji substancji budynku, wpływającym ponadto negatywnie na jego estetykę, jest także ogólne zanieczyszczenie elewacji. Powierzchnie tynków i cegieł klinkierowych są mocno zabrudzone, z widocznymi zaciekami spowodowanymi przez spływające wody opadowe i splukiwane zanieczyszczenia. Kumulują się na nich ciemne osady o różnym stopniu spoistości, pochodzące głównie ze spalin, wywołujące miejscowe przebarwienia.

3.2 Detale architektoniczne elewacji

Gzymsy i inne detale architektoniczne klinkierowe lub terakotowe w kolorze zbliżonym do KEIM 9184 (wg palety Keim Exclusiv) noszą widoczne ślady szkodliwego działania czynników środowiskowych. Jest to widoczne szczególnie w przypadku gzymsu cokołowego na elewacji frontowej. Brak zabezpieczeń hydrofobowych i wadliwe lub uszkodzone obróbki blacharskie umożliwiają wnikanie wody w ich strukturę, powodując postępującą destrukcję. W chwili obecnej detale zachowały się w przeważającej części, jednakże tam, gdzie są narażone na negatywny wpływ otoczenia (np. zawilgocenie), widoczny jest znaczny stopień zniszczenia. Ponadto ich powierzchnie są zabrudzone przez osady atmosferyczne (spaliny, sadze itp.) Oględziny wykazały pęknięcia, rozwarstwienia, ubytki, zanik ostrości profili. W miejscach szczególnie wyeksponowanych procesy destrukcji następują szybko i swym zasięgiem obejmują znaczne fragmenty detalu (np. kartusz nad głównym wejściem do budynku i zdobiące go ornamenty roślinne). Detale noszą ślady doraźnych napraw (np., wtórne uzupełnienia ubytków zaprawą cementowych lub wypełnienia szczelin pianką montażową), przemalowań (stwierdzono obecność wtórnych warstw malarskich w kolorze zbliżonym do KEIM 9184 (wg palety Keim Exclusiv) lub zabrudzenia farbą elewacyjną) a także przeróbek – pruski orzeł na kartuszu z pozostałościami białej farby.

3.3 Pozostałe elementy elewacji

Obecny stan obróbek blacharskich należy ocenić zły, co ma wpływ na postępujący proces niszczenia tynków i detali na elewacji. Świadczą o tym liczne zacieki i ubytki na powierzchniach tynków czy w profilach gzymsów. Istniejące obróbki blacharskie są często zdeformowane, a pokrywająca je powłoka malarska z farby olejnej kolorze orzechowym zbliżonym do KEIM 9071 (wg palety Keim Exclusiv) uległa miejscowo rozległemu złuszczeniu. Stwierdzono także miejsca, pozbawione obróbek. Rynny oraz rury spustowe nowe, po wymianie, jednak charakter i lokalizacja uszkodzeń elewacji w ich pobliżu świadczy, że przed remontem niesprawny system odwadniania dachu był przyczyną zawilgocenia tynków. Na elementach stalowych występujących na elewacjach stwierdzono ogniska korozji oraz uszkodzenia powłok malarskich. Dotyczy to np. metalowych elementów balustrady tarasu nad wejściem frontowym. Powłoki malarskie (kolor różowy zbliżony do KEIM 9171 - wg palety Keim Exclusiv) w wielu miejscach uległy częściowemu złuszczeniu lub odpadły całkowicie. Widoczne są ogniska korozji w postaci rdzawych kropek, plam lub rozległych nalotów na powierzchniach uszkodzonych elementów. Miejscowo występują uszkodzenia mechaniczne. Destrukcję powłok malarskich (kolor orzechowy zbliżony do KEIM 9071 - wg palety Keim Exclusiv) i ogniska korozji stwierdzono także na innych, wtórnych elementach metalowych występujących w obrębie elewacji obiektu, takich jak np. zewnętrzne kraty zabezpieczające okna piwnic, parteru oraz I. piętra.

3.4 Stalarka okienna

W budynku zachowała się oryginalna stalarka okienna reprezentowana przez dwudzielne, dwurzędowe okna skrzynkowe zamontowane w otworach okiennych pomieszczeń biurowych (skrzydła podwójne) i korytarzy (skrzydła pojedyncze). Stalarka skrzynkowa podzielona na skrzydła górne (zwieńczone łukowo) i dolne. Ślēmiona zdobione żłobkowaniem, słupki profilowane. Część okien od strony dziedzińca ze skrzydłami dolnymi dzielonymi pojedynczym

szprosem na dwie kwatery. Szklenie tradycyjne – szyby szklane mocowane na kit. Parapety wewnętrzne drewniane, a zewnętrzne – wykonane z blachy. Powłoki malarskie z farby olejnej w kolorze białym. Drugi typ stolarki, który uznać można za oryginalny występuje w obrębie głównej klatki schodowej. Są to dwurzędowe jednodzielnne okna krosnowe, przedzielone żłobkowym ślemieniem na skrzydło dolne (prostokątne, rozwierane) i górne (półokrągłe, uchylne). Oba skrzydła z wielokrotnym podziałem na kwatery układem szprosów. Technologia szklenia, wykonania powłok malarskich i parapetów analogiczna jak w przypadku wspomnianych wyżej okien skrzynkowych. Ogólny stan zachowania stolarki okiennej można określić jako zły. Oględziny wykazały znaczny stopień zniszczenia zarówno elementów drewnianych, jak również powłoki malarskiej oraz obróbek blacharskich. Drewno nosi wyraźne ślady korozji biologicznej spowodowanej brakiem należytego zabezpieczenia i czynnikami środowiskowymi (np. wilgoć, wody opadowe). Powłoki malarskie silnie zerodowane, stopień ich zniszczenia uniemożliwia precyzyjne określenia ilości i chronologii warstw. Występują liczne złuszczenia i odpryski odstaniające powierzchnie drewniane lub całkowity brak powłoki malarskiej (okapniki, szprosy od strony zewnętrznej). Zachowane warstwy farby są pomarszczone i zabrudzone. Stwierdzono również ubytki w kitowaniu oraz zdekompletowane okucia (klamki, uchwyty itp.) W obiekcie stwierdzono ponadto obecność kilku typów wtórnej stolarki drewnianej i wykonanej w technologii PVC, koloru białego, zróżnicowanej pod względem wzornictwa i wymiarów.

3.5 Zewnętrzna stolarka drzwiowa

Zewnętrzne drzwi drewniane frontowego wejścia głównego prawdopodobnie wtórne (biorąc pod uwagę np. wzornictwo) dwuskrzydłowe, z półokrągłym nadświetłem podzielonych szprosami na pięć kwater szklonych szkłem zbrojonym. Nadświetle od wewnątrz zabezpieczone kratą stalową. Skrzydła drzwiowe proste w formie, bez detali i ornamentów, zdobione jedynie układem czterech płycin każde. Powłoki malarskie na

powierzchni drewna brązowe (kolor zbliżony do RAL 8004) częściowo spłowiałe lub zanieczyszczone kurzem (głównie dolne partie drzwi). Przy klamce powłoka malarska uległa całkowitemu starciu odsłaniając powierzchnię drewna. Okucia drzwiowe (klamka, szyldzik) typowe. Wtórne drzwi zewnętrzne od strony dziedzińca zamontowane w wejściach do klatek schodowych (głównej i bocznych). Stolarka drzwiowa metalowa, z półkolistymi przeszklonymi nadświetlami (w wejściach do klatek bocznych dzielone szprosami na kwatery). Drzwi w wejściach bocznych dwuskrzydłowe (skrzydła asymetryczne, bez płycin), wyposażone w typowe okucia (klamki i szyldziki), pokryte powłoką malarską w kolorze brązowym – kolor zbliżony do RAL 8004 (wejście w części południowej) oraz kolor zbliżony do RAL 8008 (wejście w skrzydle północnym). Biorąc pod uwagę wzornictwo, technologię wykonania i stan zachowania (np. stopień zniszczenia powłok malarskich) drzwi w wejściach bocznych są starsze niż drzwi w wejściu do głównej klatki schodowej. W tym miejscu zamontowane zostały drzwi metalowe nowszego typu, jednoskrzydłowe (skrzydła zdobione ośmioma płycinami) w kolorze ciemnobrązowym (zbliżonym do RAL 8017), wyposażone w typowe, standardowe okucia.

3.6 Wewnętrzna stolarka drzwiowa

Wizja lokalna wykazała, że w obrębie obiektu zachowana została częściowo oryginalna, wewnętrzna stolarka drzwiowa. Są to zarówno drzwi prowadzące do pomieszczeń biurowych, jak również przeszklone drzwi w korytarzach (I. piętro) czy przeszklone przepierzenia z drzwiami dwuskrzydłowymi oddzielające korytarze piętra od klatki schodowej (II. piętro). Zróżnicowanie wzornictwa i wymiarów zachowanej stolarki wymaga odrębnej inwentaryzacji. Oryginalna stolarka drzwiowa drewniana o konstrukcji ramowo – płycinowej w przypadku niektórych drzwi z ościeżnicami zdobionymi płycinami i profilowanymi opaskami drzwiowymi. Dwuskrzydłowe drzwi z przepierzeniami na I. oraz II. piętrze przeszklone, z wielokrotnym podziałem na

kwatery za pomocą rozbudowanego układu szprosów. Szklenie tradycyjne – szyby szklane, osadzone na kicie, częściowo wzorzyste (II. piętro). Detal zdobniczy bogaty. Obok płycin występują profilowane (odcinkowo gierowane) gzymsy i kanelurowane pilastry. Powłoki malarskie olejne w kolorze białym (RAL 9003) z pasami w kolorze brązowym (RAL 8015). Okucia oryginalne mosiężne zachowane częściowo lub zastąpione przez okucia wtórne typowe. Wewnętrzne drzwi wtórne o zróżnicowanej technologii wykonania, wzornictwie i wymiarach ze standardowymi okuciami, w kolorze białym i brązowym

3.7 Ściany wewnętrzne, sufity, detale i posadzki

Sufity i ściany wewnętrzne wykończone gładkim tynkiem. Część pierwotnych sufitów zastąpiona drewnianymi sufitami podwieszonymi o zróżnicowanym wzornictwie. Powłoki malarskie wykonane z farb akrylowych na oryginalnych sufitach – białe (RAL 9003). Ściany pokryte powłoką malarską w kolorze żółtym, zbliżonym do KEIM 9033 (wg palety Keim Exclusiv). Dolne partie ścian pokryte farbą olejną (Iamperia) w kolorze zbliżonym do KEIM 9135 (wg palety Keim Exclusiv). Na części ścian przy drzwiach do pomieszczeń zamocowane drewniane odbojnice. Powierzchnie ścian i powłoki malarskie zachowane w stanie dobrym, tylko w niższych partiach narażonych bardziej na uszkodzenia, stwierdzono miejscowe ubytki i zabrudzenia oraz wtórne wypełnienia z zapraw gipsowych w miejscach przekuć.

Detale architektoniczne wewnątrz budynku zgrupowane głównie w holu wejściowym i głównej klatce schodowej. W holu wejściowym wystrój architektoniczny zrealizowany przez układ pilastrów wspierających ozdobne belki stropowe. Głowice i bazy pilastrów profilowane, trzony zdobione kanelurą, a cokół pojedynczym, spłaszczonym rautem. Wystrój architektoniczny uzupełniają profilowane pasy gzymsowe na ścianach i pod sufitem. Pilastry (część górna), gzyms podsufitowy i belki stropowe w kolorze żółtym, zbliżonym do KEIM 9033 (wg palety Keim Exclusiv). Detale w dolnych

partiach ścian pokryte farbą olejną w kolorze zbliżonym do KEIM 9135 (wg palety Keim Exclusiv).

W obrębie głównej klatki schodowej, podobnie jak w holu, wystrój architektoniczny stanowią pilastry wspierające belki stropowe i flankujące okna. Głowice i bazy pilastrów profilowane, trzony i cokoty gładkie. Profilowane pasy gzymsowe na ścianach i pod sufitem. Wystrój uzupełniają prostokątne płytki o profilowanych brzegach zlokalizowane między cokołami pilastrów oraz profilowane opaski naśladujące ślepe arkady z łukiem zamkniętym esownicą umiejscowione na ścianach między trzonami pilastrów. Opaski o analogicznej formie otaczają również otwory okienne. Płaskie powierzchnie ścian w klatce schodowej w kolorze jasnej żółci zbliżonym do KEIM 9037 (wg palety Keim Exclusiv), detale architektoniczne - trzony i głowice pilastrów, opaski z esownicami w kolorze żółtym zbliżonym do KEIM 9033 (wg palety Keim Exclusiv), detale i ściany w dolnych partiach pokryte powłoką malarską z farby olejnej w kolorze zbliżonym do KEIM 9135 (wg palety Keim Exclusiv). Stwierdzono miejscowe ubytki profili detalu na skutek uszkodzeń mechanicznych oraz zatarcie ich ostrości głównie na skutek nawarstwienia powłok malarskich.

Podłogi w obiekcie są zróżnicowane pod względem technologii wykonania, kolorystyki i wykonania. Dominują wtórne wykładziny podłogowe o zróżnicowanej kolorystyce. Występują również powierzchnie wtórnie pokryte płytkami ceramicznymi. Na parterze obiektu zachowany fragment posadzki wykonanej polerowanych płytek kamiennych wykonanych z kamienia sztucznego (marmur). Płytki prostokątne lub kwadratowe w kolorach czerwonym, żółtawym i szarym. Biorąc pod uwagę technologię wykonania, użyty materiał i stopień zużycia (miejscowe spękania i uszkodzenia powierzchni) przedmiotowy fragment posadzki uznać można, jeśli nie za pierwotny, to jeden ze starszych zachowanych w budynku. Na I. piętrze zachowany stosunkowo duży fragment oryginalnej posadzki wykonanej z płytek ceramicznych. Fakturowane powierzchniowo, imitujące mozaikę,

elementy posadzki tworzą spójną kompozycję złożoną z ornamentów geometrycznych ujętych w opaskę z motywami roślinnymi oraz prostej geometrycznej plecionki. Płytki ceramiczne miejscowo uszkodzone – stwierdzono pęknięcia powodujące obluzowanie uszkodzonych fragmentów. Na piętrze II, przy wejściu z głównej klatki schodowej na korytarz zachowany mocno zniszczony niewielki fragment posadzki wykonanej z płytek ceramicznych o podobnej fakturze w kolorze ciemnobrązowym i żółtym.

3.8 Schody wewnętrzne, balustrady

Wewnętrzne schody z podestami wykonane elementów granitowych. Prawoskrętne, dwubiegowe, o stopniach osadzonych w murze i wspartych na stalowej belce policzkowej. Powierzchnie stopni i podestów w miejscach najbardziej użytkowanych – wyraźnie wytarte. Przy ścianach i w pobliżu balustrad na stopniach i podestach wyraźnie widoczna nawarstwienie w kolorze czarnym (zbliżonym do RAL 9011), będące najprawdopodobniej pozostałościami wymalowania farbą olejną zmieszaną z pozostałościami past do czyszczenia posadzek i farb zastosowanych do malowania balustrad. Podstopnice i policzki schodów pomalowane farbą olejną w kolorze brązowym (zbliżonym do RAL 8002). Przy krawędziach stopni naklejone, wtórne, mocno zniszczone listwy antypoślizgowe. W dolnych częściach podstopnic zachowane metalowe pierścienie mocujące zdemonutowane pręty schodowe. Balustrady zachowane w oryginalnej formie (kute elementy stalowe, zdobione ornamentem roślinnym) do wysokości ok. 90 cm. Powyżej znajduje się wtórna (wys. ok. 20 cm), dospawana do pierwotnej, część wykonana ze stalowych prętów i elementów walcowanych (płaskowniki i kątowniki), podwyższona od zewnętrznej strony schodów. Poręcze schodów drewniane. Wszystkie elementy balustrady pokryte obecnie powłoką malarską w kolorze brązowym (zbliżonym do RAL 8011), przy czym na poręczach powłoki malarskie uległy miejscowym przetarciom odstaniając

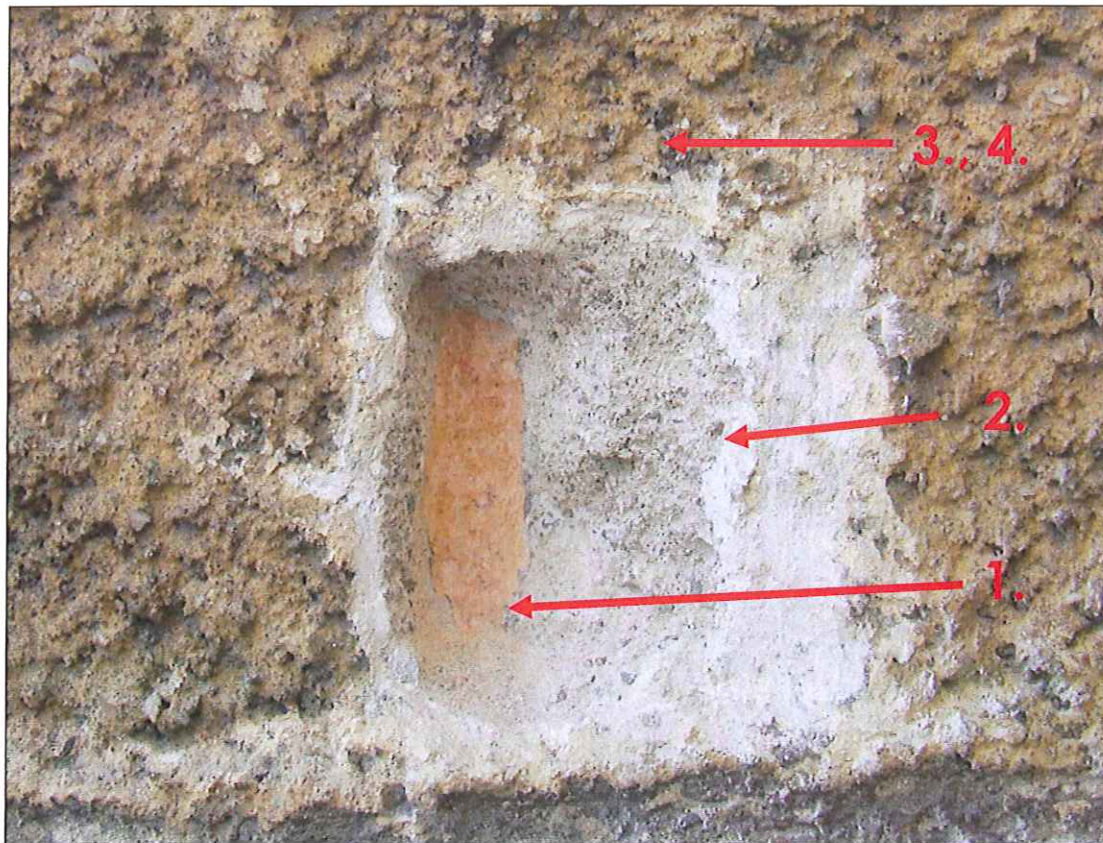
**PRZEBUDOWA I REMONT BUDYNKU KOMISARIATU POLICJI POZNAŃ – STARE MIASTO
PRZY AL. MARCINKOWSKIEGO 31 W POZNANIU**

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

drewno. Ściany przy schodach bez pochwytów, zabezpieczone wtórnymi listwami odbojowymi.

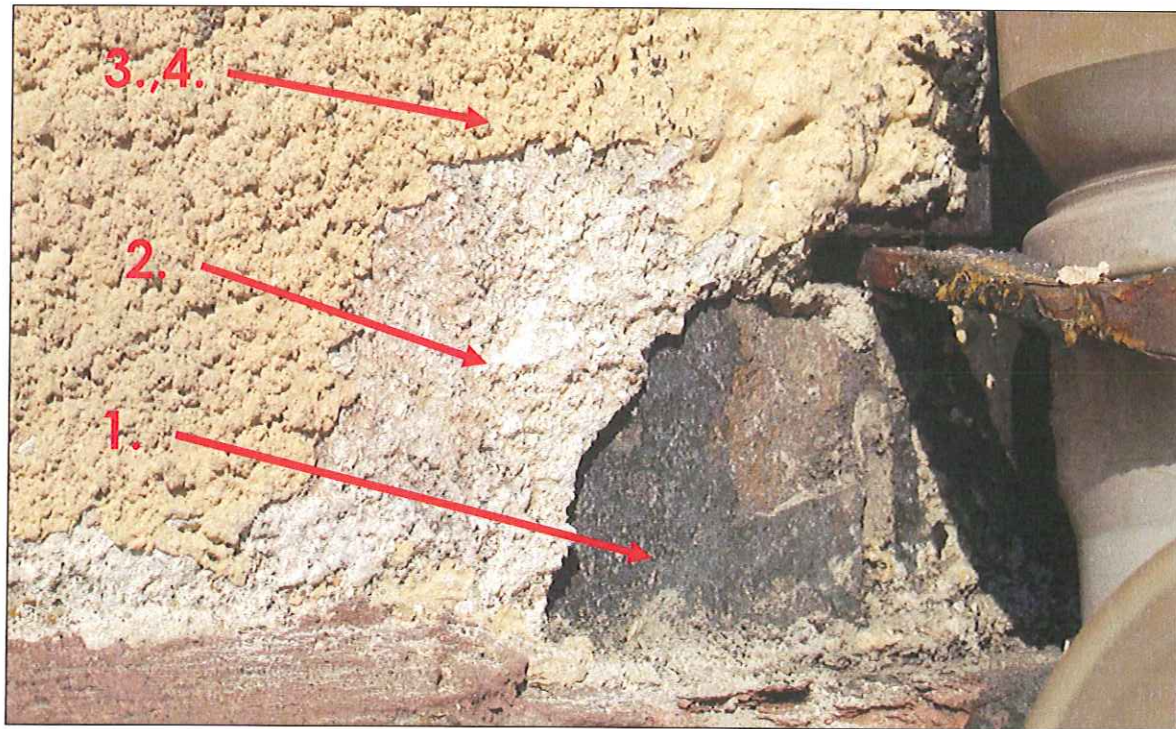
4. BADANIA STRATYGRAFICZNE

4.1 Odkrywka sondażowa A – północna część elewacji, parter

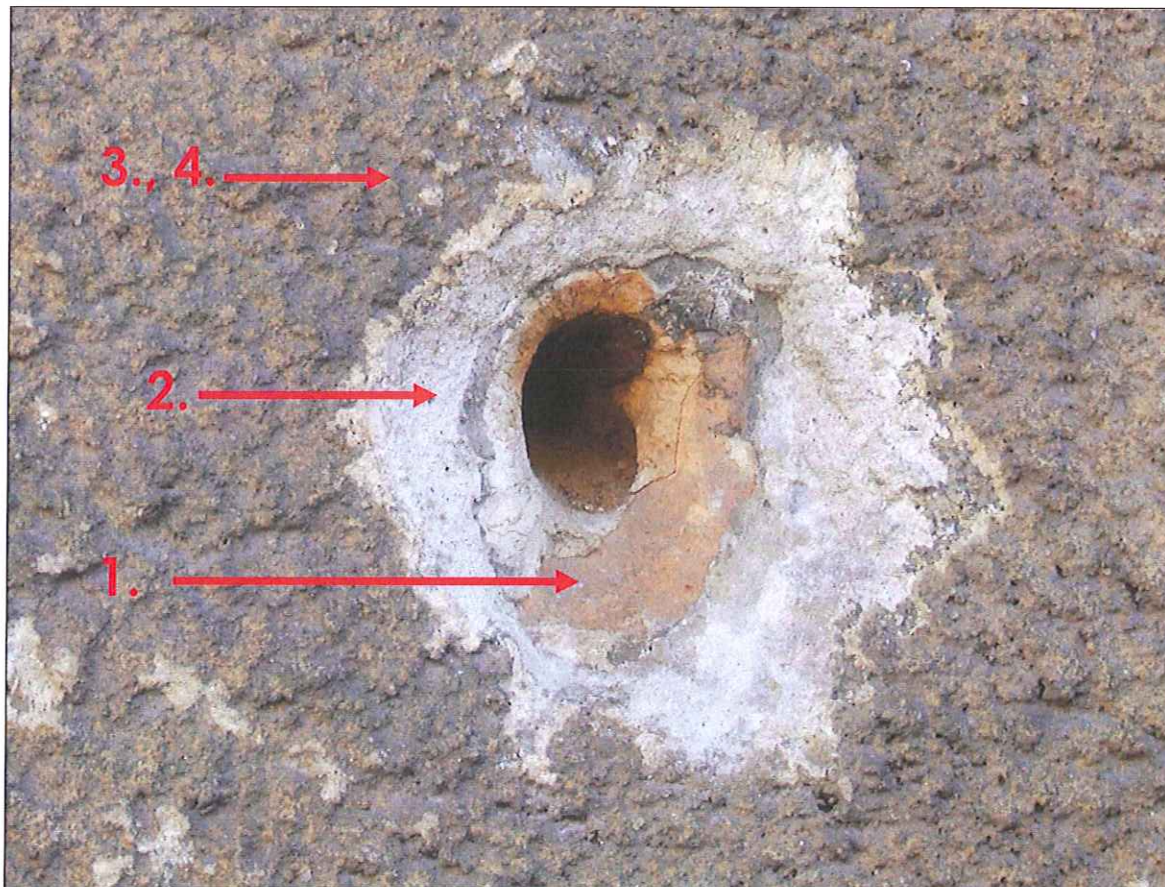
Lp.	Charakterystyka warstwy	Chronologia	Dataowanie
1.	Mur z cegły klinkierowej na zaprawie wapienno – piaskowej (warstwa nośna)	I.	koniec XIX stulecia
2.	Tynk cementowo wapienny	II.	II. połowa XX. stulecia (?)
3.	Powłoka malarska, kolor zbliżony do KEIM 9033 (wg palety Keim Exclusiv)	II.	II. połowa XX. stulecia (?)
4.	Ciemne zabrudzenia powierzchniowe – osady pochodzenia atmosferycznego	III.	II. połowa XX. stulecia/początek XXI. stulecia

4.2 Odkrywka naturalna B – elewacja frontowa, parter

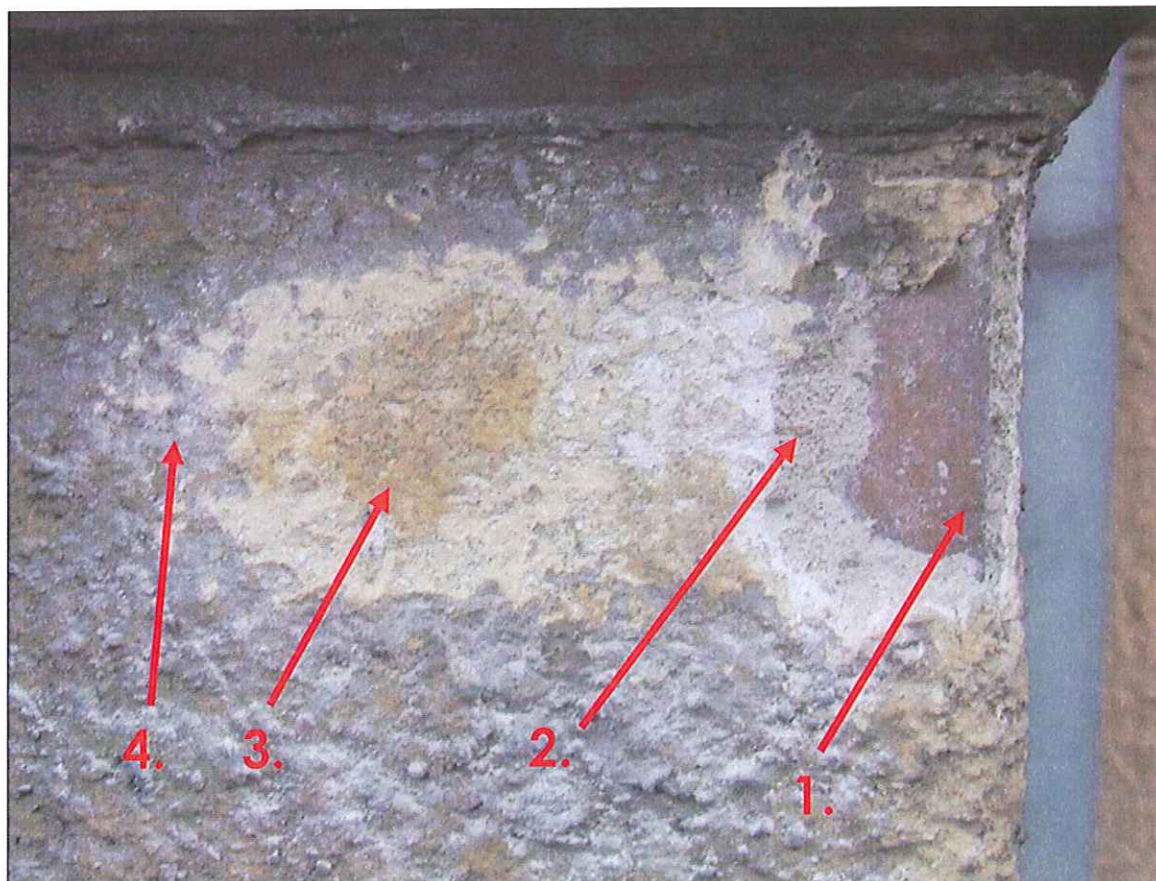
Lp.	Charakterystyka warstwy	Chronologia	Datowanie
1.	Mur z cegły klinkierowej na zaprawie wapienno – piaskowej (warstwa nośna)	I.	koniec XIX stulecia
2.	Tynk cementowo wapienny	II.	II. połowa XX. stulecia (?)
3.	Powłoka malarska kolor zbliżony do KEIM 9033 (wg palety Keim Exclusiv)	II.	II. połowa XX. stulecia (?)
4.	Ciemne zabrudzenia powierzchniowe – osady pochodzenia atmosferycznego	III.	II. połowa XX. stulecia/początek XXI. stulecia

4.3 Odkrywka naturalna C – elewacja zachodnia (dziedziniec), parter

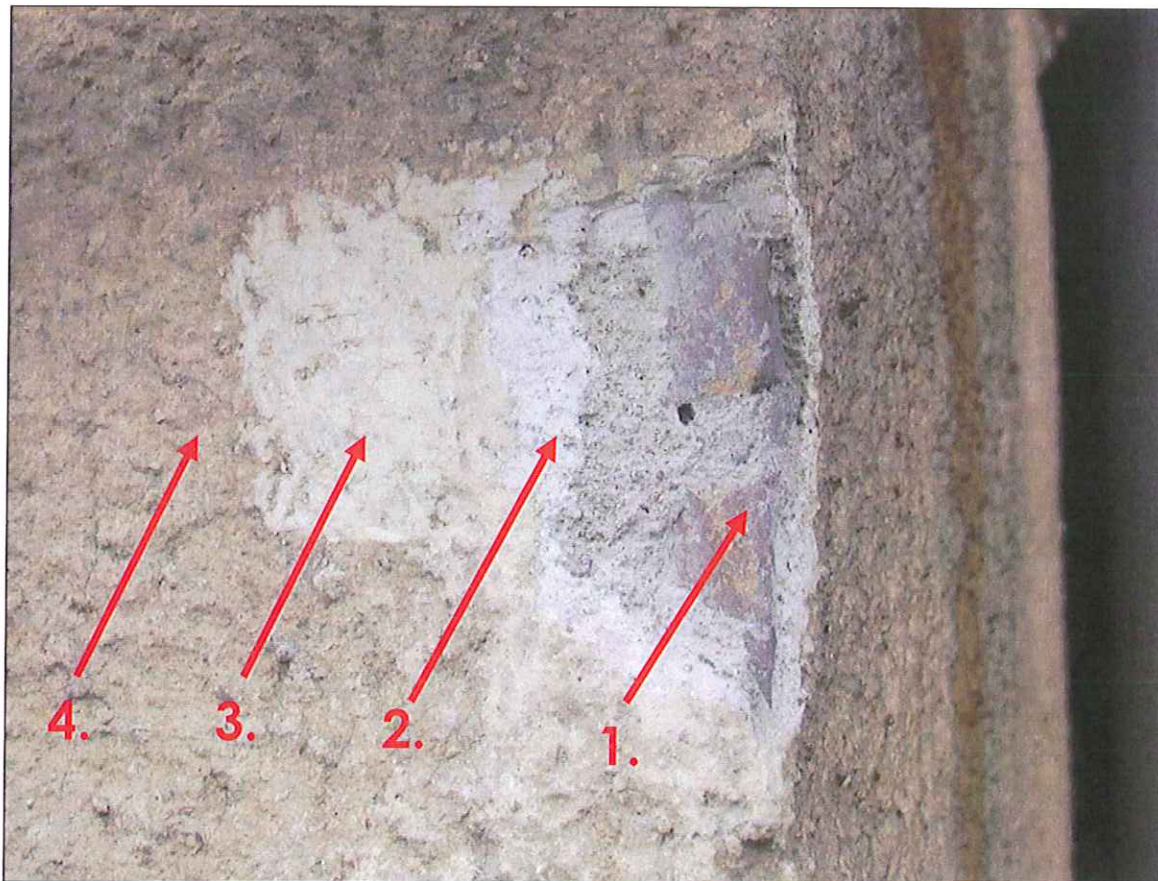
Lp.	Charakterystyka warstwy	Chronologia	Dataowanie
1.	Mur z cegły klinkierowej na zaprawie wapienno – piaskowej (warstwa nośna)	I.	koniec XIX stulecia
2.	Tynk cementowo wapienny	II.	II. połowa XX. stulecia (?)
3.	Powłoka malarska, kolor zbliżony do KEIM 9033 (wg palety Keim Exclusiv)	II.	II. połowa XX. stulecia (?)
4.	Ciemne zabrudzenia powierzchniowe – osady pochodzenia atmosferycznego	III.	II. połowa XX. stulecia/początek XXI. stulecia

4.4 Odkrywka sondażowa D – elewacja frontowa, I. piętro

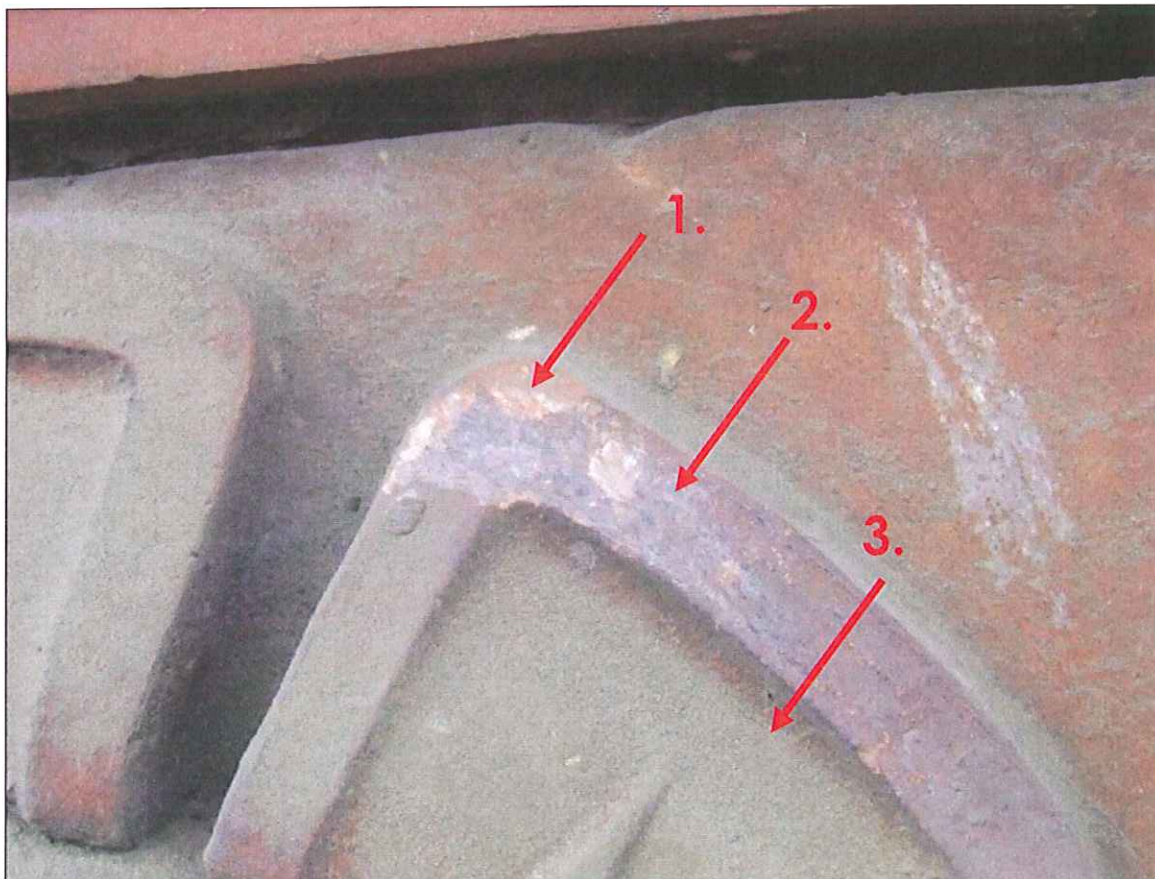
Lp.	Charakterystyka warstwy	Chronologia	Datowanie
1.	Mur z cegły klinkierowej na zaprawie wapienno – piaskowej (warstwa nośna)	I.	koniec XIX stulecia
2.	Tynk cementowo wapienny	II.	II. połowa XX. stulecia (?)
3.	Powłoka malarska, kolor zbliżony do KEIM 9033 (wg palety Keim Exclusiv)	II.	II. połowa XX. stulecia (?)
4.	Ciemne zabrudzenia powierzchniowe – osady pochodzenia atmosferycznego	III.	II. połowa XX. stulecia/początek XXI. stulecia

4.5 Odkrywka sondażowa E - elewacja frontowa, II. piętro

Lp.	Charakterystyka warstwy	Chronologia	Dataowanie
1.	Mur z cegły klinkierowej na zaprawie wapienno – piaskowej (warstwa nośna)	I.	koniec XIX stulecia
2.	Tynk cementowo wapienny	II.	II. połowa XX. stulecia (?)
3.	Powłoka malarska, kolor zbliżony do KEIM 9033 (wg palety Keim Exclusiv)	II.	II. połowa XX. stulecia (?)
4.	Ciemne zabrudzenia powierzchniowe – osady pochodzenia atmosferycznego	III.	II. połowa XX. stulecia/początek XXI. stulecia

4.6 Odkrywka sondażowa F - elewacja frontowa, detal, I. piętro

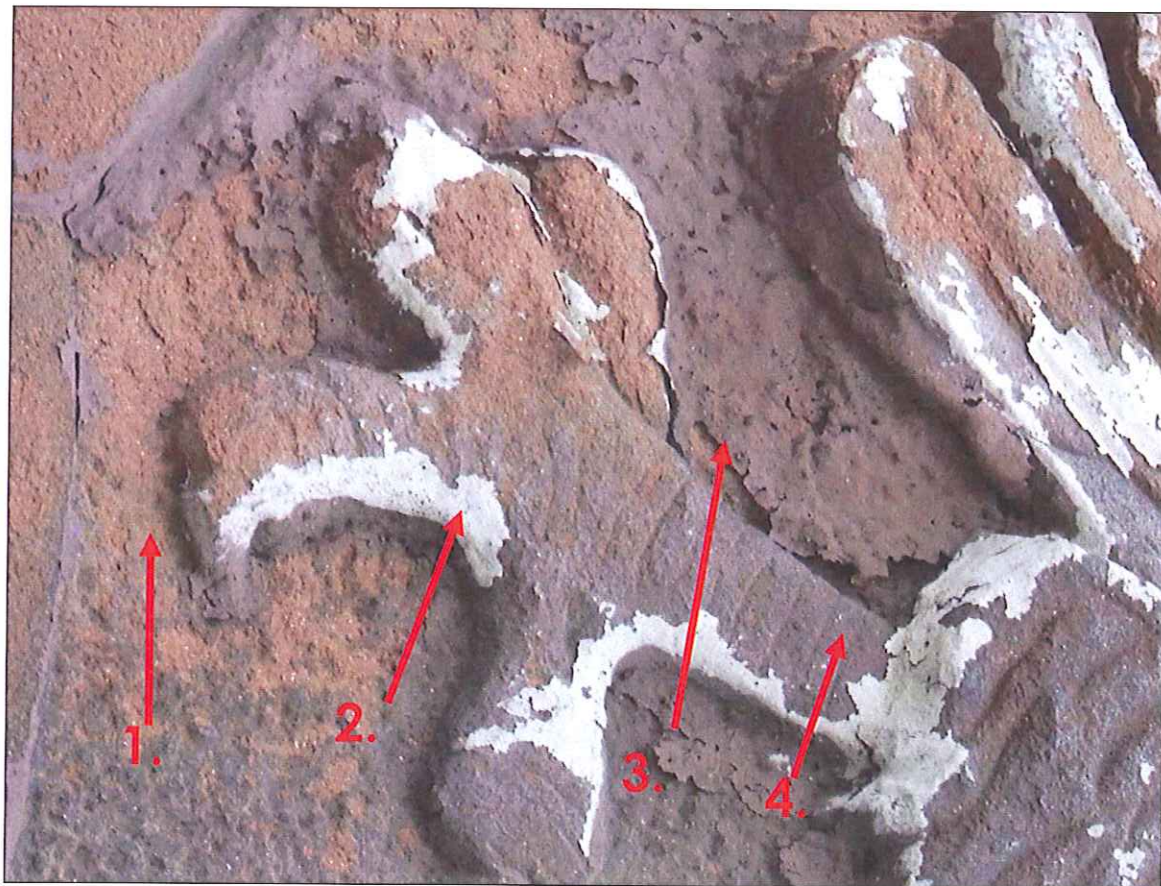
Lp.	Charakterystyka warstwy	Chronologia	Datowanie
1.	Terakota	I.	koniec XIX stulecia
2.	Powłoka malarska, kolor zbliżonym do KEIM 9184 (wg palety Keim Exclusiv)	II.	II. połowa XX. stulecia (?)
3.	Zabrudzenia powierzchniowe – osady pochodzenia atmosferycznego	III.	II. połowa XX. stulecia, XXI. stulecie

4.7 Odkrywka sondażowa G – elewacja frontowa, detal, II. piętro

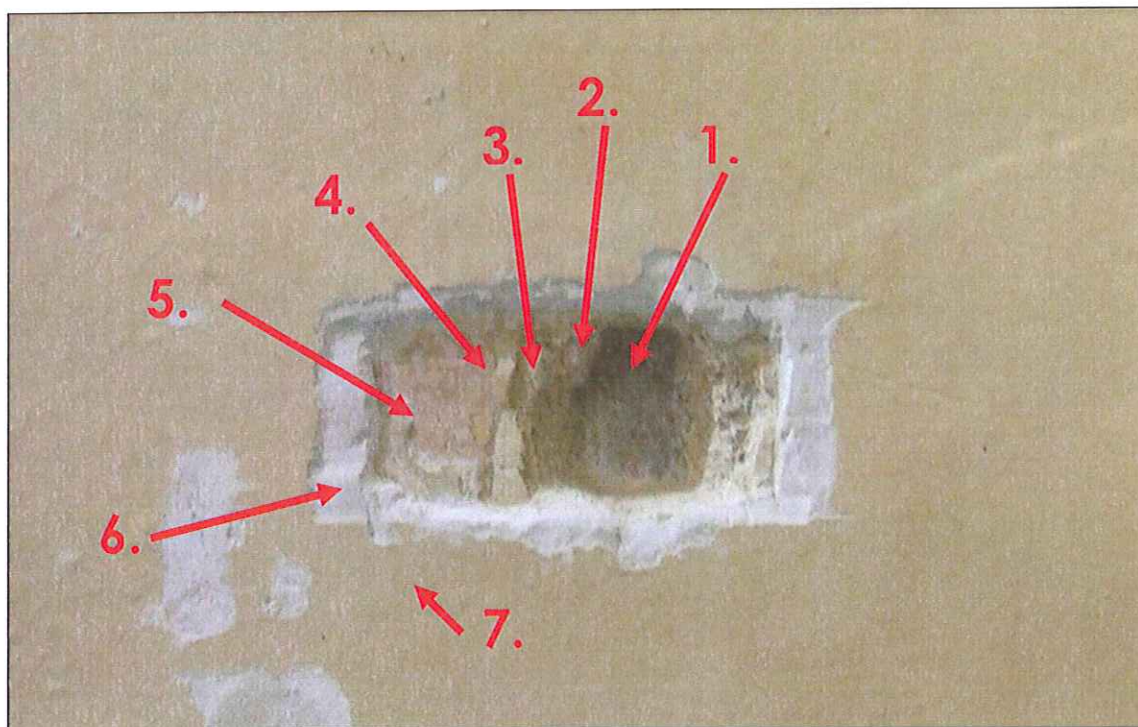
Lp.	Charakterystyka warstwy	Chronologia	Dataowanie
1.	Terakota	I.	koniec XIX stulecia
2.	Wtórne wypełnienie zaprawy cementowej	II.	II. połowa XX. stulecia (?)
3.	Powłoka malarska, kolor zbliżonym do KEIM 9184 (wg palety Keim Exclusiv)	II.	II. połowa XX. stulecia (?)
4.	Zabrudzenia powierzchniowe – farba elewacyjna i osady pochodzenia atmosferycznego	III.	II. połowa XX. stulecia, XXI stulecie

4.8 Odkrywka naturalna H – elewacja frontowa, detal (kartusz)

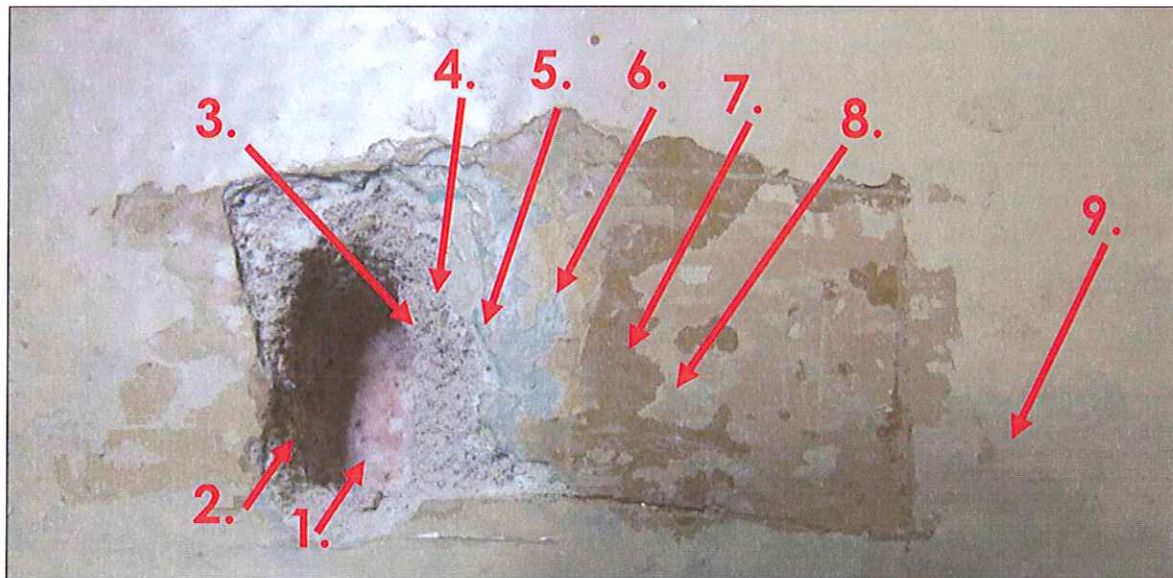
Lp.	Charakterystyka warstwy	Chronologia	Datowanie
1.	Terakota	I.	koniec XIX stulecia
2.	Powłoka malarska, kolor biały, zbliżony do RAL 9016	II.	I. lub II. połowa XX. stulecia (?)
3.	Powłoka malarska, kolor zbliżony do KEIM 9184 (wg palety Keim Exclusiv)	II.	II. połowa XX. stulecia (?)
4.	Zabrudzenia powierzchniowe – osady pochodzenia atmosferycznego	III.	II. połowa XX. stulecia, XXI stulecie

4.9 Odkrywka sondażowa I – ściana wewnętrzna, korytarz, I. piętro

Lp.	Charakterystyka warstwy	Chronologia	Datowanie
1.	Mur z cegły ceramicznej na zaprawie wapienno – piaskowej (warstwa nośna)	I.	koniec XIX stulecia
2.	Tynk wapienno - piaskowy	I.	koniec XIX stulecia
3.	Powłoka malarska, kolor zbliżony do KEIM 9033 (wg palety Keim Exclusiv)	I.	koniec XIX/początek XX stulecia (?)
4.	Powłoka malarska, kolor zbliżony do KEIM 9036 (wg palety Keim Exclusiv)	II.	XX stulecie
5.	Powłoka malarska, kolor zbliżony do KEIM 9135 (wg palety Keim Exclusiv)	II.	XX stulecie
6.	Warstwa wyrównawcza, gładź gipsowa	III.	II. połowa XX. stulecia/początek XXI. stulecia
7.	Powłoka malarska, kolor zbliżony do KEIM 9135 (wg palety Keim Exclusiv)	III.	II. połowa XX. stulecia/początek XXI. stulecia

4.10 Odkrywka sondażowa J - ściana wewnętrzna, korytarz, II. piętro

Lp.	Charakterystyka warstwy	Chronologia	Dataowanie
1.	Mur z cegły ceramicznej na zaprawie wapienno – piaskowej (warstwa nośna)	I.	koniec XIX stulecia
2.	Tynk wapienno - piaskowy	I.	koniec XIX stulecia
3.	Powłoka malarska, kolor zbliżony do KEIM 9033 (wg palety Keim Exclusiv)	I.	koniec XIX/początek XX stulecia (?)
4.	Powłoka malarska, kolor zbliżony do KEIM 9454 (wg palety Keim Exclusiv)	II.	XX stulecie
5.	Powłoka malarska, kolor zbliżony do KEIM 9454 (wg palety Keim Exclusiv)	II.	XX stulecie
6.	Powłoka malarska, kolor zbliżony do KEIM 9033 (wg palety Keim Exclusiv)	III.	II. połowa XX. stulecia/początek XXI. stulecia
7.	Powłoka malarska, kolor zbliżony do KEIM 9245 (wg palety Keim Exclusiv)	III.	II. połowa XX. stulecia/początek XXI. stulecia
8.	Powłoka malarska, kolor zbliżony do KEIM 9190 (wg palety Keim Exclusiv)	IV.	II. połowa XX. stulecia/początek XXI. stulecia
9.	Powłoka malarska, kolor zbliżony do KEIM 9135 (wg palety Keim Exclusiv)	IV.	II. połowa XX. stulecia/początek XXI. stulecia